

Autorka: Olga Lukešová

Rigorózní práce: Meziválečná propaganda Československa v zahraničí: Propagandistická akce Ministerstva zahraničních věcí ve Vídni

Oponent: PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Olga Lukešová zpracovala téma, kterému doposud historici nevěnovali větší pozornost, takže je velmi vhodné, že se autorka pustila do této průkopnické práce. Propaganda je v našem prostředí vnímána většinou spíše v negativním smyslu hlavně v souvislosti s totalitními režimy. Proto je velmi dobré, že vznikla odborná práce, která ukazuje, jak propaganda může být vedena i demokratickým státem, který se snaží o propagaci dobrého jména republiky v zahraničí.

Z mého pohledu mohu konstatovat, že pro mne text bylo i napínavé čtení, jak se meziválečná propaganda vyvíjela, jsou tam shodné prvky s fungováním tajných služeb. Proto ovšem také řada záležitostí stále zůstává utajena, aniž by asi bylo možné k nim najít archivní prameny, protože asi o některých věcech kvůli utajení nedělali zaměstnanci MZV záznamy. Velice oceňuji důsledný archivní výzkum, který autorka učinila k tématu v Národním archivu a Archivu MZV v Praze a ve Státním rakouském archivu ve Vídni. Je z textu zřejmé, že archivní výzkum byl proveden velmi pečlivě (stejně tak i poznámkový aparát). Mám zkušenosti s německými dokumenty finančního rázu z oblasti kinematografie, tak zcela chápu, že asi nebylo pro autorku úplně jednoduché, když musela pracovat s dokumenty, které se týkaly různých obchodních transakcí a prodeje akcií.

Domnívám se, že práce velmi dobře ukazuje, jak opravdu československému ministerstvu zahraničních věcí velmi záleželo na vytváření pozitivního obrazu republiky v zahraničí. Autorka také dobře popisuje, proč zrovna byla v tomto směru klíčová Vídeň. Zajímavé jsou okolnosti, jak se MZV stávalo majitelem rakouských médií a jak je využívalo pro uskutečňování propagandy. Přínosná jsou také autorčina zjištění, že výsledky propagandy vzhledem k vydávaným periodikům nemusely být úplně ideální, i když finanční investice byly opravdu značné. Taky je ale pozoruhodné a vystihující situaci rakouského tisku, jak sami vydavatelé nabízel, zda do jejich firem nechce majetkově vstoupit československý stát.

Olga Lukešová se věnovala meziválečnému období a Rakousku, ale její práce ukazuje, jak zrovna téma státní propagandy, činnosti MZV a mediálních aktivit v zahraničí by bylo zajímavé sledovat pro celé období existence Československé republiky, protože jde o oblast výzkumu, která je zatím dost opomíjena. Je ale otázka, zda se najdou historici, kteří se do této oblasti spojené s nutností důsledného archivního výzkumu pustí.

Při čtení textu mne také velmi zaujala osobnost Jana Hájka jako postava pro samostatnou práci. Zajímalo by mne, proč vlastně po 2. světové válce už nepůsobil ve státních službách, když s jeho životopisem bych naopak očekával, že dostane nějakou vysokou funkci na některém ministerstvu. Taky by bylo zajímavé vědět, proč se dostal do vězení až v roce 1956 po hlavní vlně politických procesů. Na samostatnou práci je jistě také postava rakouského vyslance Ferdinanda Marka.

Několik drobných připomínek. Na s. 7 by bylo dobré vysvětlit, co byla knoflíková aféra. U profilů osob v poznámkách by bylo dobré uvést údaje i k jejich životu po roce 1938, pokud je možné je zjistit. Jistě by ale šlo doplnit například Vavrečku, Kroftu, Fierlingera. Na s. 8 by byla přesnější formulace, že Hájek zůstal ve funkci přednosta odboru do začátku Protektorátu Čechy a Morava. Bylo by dobré dát poznámku k vývoji rakouské měny v meziválečném období, aby bylo jasné, proč se objevují tisícové částky za výtisk novin. Bylo by dobré upřesnit konec Laurina v Prager Presse (s. 70). Předpokládám, že na s. 71 má být datum 20. 6.

1942. Jako rodák z východních Čech bych neviděl Rychnov nad Kněžnou nedaleko od Pardubic, přece jen to nějaká vzdálenost je.

Rigorózní práci hodnotím jako text, který je velmi zajímavým příspěvkem pro mapování problematiky, která jistě nabízí další možnosti výzkumu. Určitě by bylo dobré, aby autorka svá hlavní zjištění publikovala v odborném periodiku. Celkově by bylo vhodné, pokud by téma neopouštěla, když již má dobře zmapované archivní prameny. Její práce také ukazuje, jak je možné dobře využít stipendijní pobyt v zahraničí.

V Praze 12. března 2014

PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.